

stubby, eg ungur studentur skrivaði í Oyggjaskeggja, blað føroyinga uttanlendis, sum viðmerking til, at í um-búna var at geva út aðra útgávu av føroysku-donsku orðabókini frá 1920-árunum. Eg mælti heldur til at lata nýggju orðabókina vera við føroyskum týðingum heldur enn donskum. Mær varð sagt, at Christian Matras, ið fyrrreikaði útgávuina fyri Føroya Fróðskaparfelag, hevði tikið sær tykni av orðum mínum, men so hásinnaður var hann, at hann bað meg vera sær til hjálpar við handritgerðina. Hetta var alt gjørt heima hjá honum sjálvum, hagar eg kom á morgni og var fyrri dagin. Har neyt eg allan blíðskap hansara og Marionnu. Hetta vóru ógloymandi dagar, ið hava gjørt mær stóran mun og hava beint meg inn á ta breyt, sum eg síðan havi gingið. Tá ið eg las við Háskúla Íslands 1960 til 62 var eg so heppin at innlit í ritstjórnina av fyrstu íslendsku einmálsorðabókini, ið kom út í 1963. Heimastaddur í frítíðum gjøgnum sekstírin hevði eg ta gleði at vera biðin við til at gera handritið at donsku-føroysku orðabókini, ið Jóhannes av Skarði greiddi til útgávu. Seinni gjørdur vit báðir eitt lítið ískoyti, ið varð prentað aftan í aðru útgávu 1977. Tá hevði eg rættislið fyri Cristian Matras hinar frálíku týðingar hansara og nýttí høvi til at orðtaka tær til hetta ískoytið. Eisini sýndi Jóhannes mær tað álít at lata meg rættlesu ensku-føroysku orðabók sína, ið kom út í 1984. Eftir lokið prógv í 1966 arbeiddi eg eitt ár við fornorrønu orðabókina á Arnastovni í Keypmannahavn. Tað var hugnaligt at sita og skriva orðasæðlar við krákupenni á pennaskafu og kunna fara inn um stálhurð at kanna skinnbókurnar, um ivi var um prentaða tekstin. Hetta orðabókaverk varð byrjað fyri seinna heimsstríð, og nú fyrri trimum árum síðan er fyrsta bindið útkomið. Tað røkkur nakað fram í stavin b! Heimkomin at starva á Fróðskaparsetrinum í 1968 varð mær m.a. litið til at gera ískoytisbind til føroysku-donsku orðabókina, sum kom út í 1974. Í tí sambandi fekk eg innivist í Útvarpi Føroya fyrri tättinum Orðabókini, sum møtti stórar vèlvild hjá fólki um alt landið. Tað er ikki smávegis av orðatílfari úr talaðum máli, ið á tann hátt kom inn í orðasavnið. Seint verður fulltakkad fyri ta beinasemi, ið so mong sýndu hesum savningar-tiltaki. Tó at sendingarnar hava ligið niðri nøkur ár, er tó ikki sambandið slitnað við eina fjøld av heimildarfólkunum. Telefonin hevur verið dúgliga nýtt hesa tíðina við spurningum út um alt landið, og mong hava gjørt vart við seg av sínum eintingum. Her loyvi eg mær at siga litla søgu um lítið orð, og tær vóru ikki so fáar av slagnum. Í forriti okkara hava vit eina deild,

sum sum vit skemtandi kallaða „klovapartin“. Var ivi um eitt orð, sum vit hildu okkum ikki vita nóg væl um til at taka við, settu vit eitt klovaklombur („árunst klombur við lítum oddi“-líkt opnum klove) og eina lága striku fyri framman orðið, og so fór tað úr megindeildini yvir í klovapartin. Fingu vit so betur um at halda, var at taka klovaklombrið og strikuna av, og hey, so var orðið inni aftur á sínum rætta stað. Vit bæði Marjun sótu ein dagin í maimánaði í fjør og mettu um nøkur orð av hesum slag. Eitt var hitt fitta orðið *ternudimmi*, sum var uppskrivað í Funningi fyrri nógvum árum síðan. Tað kom fyrri í hesum setningi: „at vera har eitt ternudimmi, tað skuldi eg klárað“. Hetta hildu vit vera ov lítið at gera burtur úr, so orðið varð sent í „klovapartin“. Dagin eftir ringir maður úr Klaksvík at siga okkum frá forkunnugum orði, sum verfoleldur hansara plagdu at hava fyrri munni. So spyr hann, um eg havi stundir at lurta eftir einum orði afturat. Jú, eyðvitað, tað var mitt besta yndi at frætta av orðum. Jú, verfaðirin plagdi at taka til eitt orð, og tað var *ternudimmi*! Tað var sagt um eina stutta stund, tí tá ið tærman var her, var dimmið stutt. „Hatta klárar ikki at vaka eitt ternudimmi“, kundi verða sagt. Soleiðis bar til at taka hetta orðið upp í part aftur! Hvat var hetta? Einhvør fjar-skyngjan (hugsanafflutningur)? Eg spyri. Og tað var ikki eina ferð.

Peningur kreyst

At gera orðabók sum hesa kostar ikki so lítið. Peningur kreyst til og tað nógur. Vit í ritstjórnini, sum hava verið í fóstum starvi á setrinum, hava fingið lön okkara haðan. Carlberggrunnurin, ið á sinni hevur styðjað orðabókaverk Chr. Matras í Keypmannahavn, var so stórtøkt at jálta einum ritstjóranum lön í háltv fjóðra ár, og tað takka vit inniliga fyrri. Men størstu byrðina hevur Orðabókagrunnurin borið. Tær framskygdu menn, ið stóðu á odda fyrri Fróðskaparfelagnum (fyrst og fremst Hanus Debes Joensen og Jóannes Rasmussen) bórðu so í band, at søluinntøkurnar av 2. útgávu av føroysku-donsku orðabókini vórðu lagdar í grunn, ið skuldi kosta fram-tíðar orðabókagerð, og tí grunni hava vit notið gott av, ja, hava mestsum tømt hann, men kunnu tó ugga okkum við, at tað sum kemur inn fyrri hesa orðabókina fer óskert í Orðabókagrunnin, so at føroyskt orðabók-ararbeiðið fer hildið fram. Eisini er at nevna við tókk útgávugrunnin til orðbókur, sum lógtindið eftir umsókn hevur jáltað eina upphædd til á hvørjum ári. Hann hevur borið prentútreiðslurnar. Ingi Joensen hevur prýtt bókarkápuna við síni væl-kendu smákvísi og tryggja listaans. Mong eiga tókk uppiborna fyrri veitta hjálpar. Tey eru øll nevnd í formæl-

inum at orðabókini. Tó skal eg her vegna okkum fimm í ritstjórnini veita starvsfólki á Føroyamálsdeildini og seturskrivstovuni hjartaliga tókk fyrri tol og hjálpssemi, og Fróðskaparfelagnum, sum gevur hana út á forlagi sínum.

Føroya landsbókasavn skal hava góða tókk fyrri ta bærligu framsýning, sum tað hevur hjálpt til at fáa í lag. Hon verður til sýnis her í Norðurlandahúsinum, meðan landsbókasavnið er afturlatið vegna summarfrí, og verður síðan flutt oman hagar at standa eina tíð. Tókk fái Norðurlandahúsið fyrri at hýsa hesum tiltaki og framsýningini.

Við tí stóði, ið lagt er við hesi orðabók, og teirri teldu-tøkni, ið nýtt hevur verið, átti at verið rættiliga einfalt at evna til aðrar orðabókur, eitt nú minni skúlaorðabók við at velja frá sjáldsom, forn og staðbundin orð, ella orðabókur úr føroyskum til fremmand mál við at taka burtur føroysku orðlýsingarnar og seta fremmandar í staðin. Eisini skuldi verið lagamanni at gjørt rættingar og ískoyti so hvørt, sum tørvur var og latið vera til skjals eitt nú á interneti!

Síðsta lið í eini ketu

Vit, ið hava greitt hesa orðabók úr hondum, kenna okkum sum ein fyrbils síðsta lið í eini langari ketu, ið røkkur aftur til Jens Chr. Svabo og Nicolai Mohr, ið fyrri rúmliga tveimum öldum síðan fyrstir savnaðu føroysk orð til orðabók við donskum og latínskum týðingum. Her er annars ikki lótan til at rekja føroyska orðabókasøgu, men áhugadum kann verða víst til yvirliðið yvir føroyskar orðabókur og orðalistar aftan í orðabók okkara. Mál okkara livir tí betur og nær-ist dag um dag. Tí ber ikki til at gera fullfíggaða føroyska orðabók. Tað vil altíð vera ein hópur av orðum, sum ikki kemst at við tí háttalag, ið nýt hevur verið. Tí er verk okkara eitt stig á leiðini eftir eini gøtu, ið ongan enda hevur. Føroyskt orðabókastarv verður at halda á javnt og samt at. Tey, sum sakna orð ella verða var við okkurt brek ella lýti, verða vinaliga biðin at siga til sín.

Eg takki feløgum mínum í ritstjórnini fyrri gott samstarv.

Tað er vón okkara, at henda orðabók kemur at gagni og verður nýtiligt amboð í málrøktini.

Eg loyvi mær so at enda at biðja varaløgmann taka við fyrsta eintakinum av orðabókini sum tekin um, at hon verður latin fólki okkara til nýtslu.

Jóhan Hendrik
W. Poulsen

DAGFØR TEG SOSIALURIN HALD SOSIALIN

Tíðindablaðið

sosialurin

Box 76

110 Tórshavn

ÓKEYPIS

Sosialurin
rindar
postgjaldið

64

Undirritaði teknað seg sum haldara av
Tíðindablaðnum Sosialinum, og fái
blaðið 5 ferðir um vikuna.

Eg gjaldi bert fyrri bløðini, sum eru eftir
av ársfjórðinginum...

Navn:

Búst.:

Postnr., bygd/byur.

Tlf.:

Undirskr.:

☐ Halðarar í Føroyum: 240,-/ársfj.

☐ Halðarar í Danmark: 425,-/ársfj.

☐ Halðarar í Danmark,

5 bløð í senn: 340,-/ársfj.

☐ Onnur lond: Ymiskir prisir